

Filosofie - co všechno vypovídá

Vším, co člověk dělá a co říká, vypovídá vždycky také o sobě, i když se ve svých činech i slovech obrací především jinam, k nějakým skutečnostem jiným, než je sám. A filosof – protože filosofie je svou bytostnou povahou a svým bytostným určením reflexí – si toho má a dokonce musí být vědom, a to jak při posuzování toho, co říkají nebo co dělají druzí (a co podrobuje své kritické reflexi), tak při sledování a kontrole toho, co dělá on sám, zejména pak, když myslí, když filosofuje. A to pochopitelně neplatí jen o jednotlivém člověku, ale také o době, o trendech a tendencích, příznačných pro určitou společnost (nebo část, vrstvu apod. společnosti) v určitém časovém období. Tato zkušenost sama nás učí rozlišovat mezi tím, o čem se mluví, a tím, co to chápajícímu může říci, že se o tom mluví a jak se o tom mluví. Někdy může obojí souhlasit a navzájem se podporovat a posilovat, zatímco jindy je obojí v rozporu a jedno pak popírá druhé. Když někdo stále ve svých řečích zdůrazňuje svou prostotu, nenáročnost a skromnost, ve skutečnosti je tím jako své kvality právě problematizuje a popírá. Odtud staré rozpoznání, že dobrá práce se chválí sama: rozumí se tím, že není třeba vykládat, jak je naše práce dobrá, ale že stačí, aby dobrá v skutku byla. Na druhé straně se říká, že samochvála smrdí. Obojí platí jen pro toho, kdo je s to skutečnost rozeznat od toho, co se za skutečné považuje a co se o tom jako o skutečném povídá.

(Písek, 980805-1.)